

L'Esquella de la Torratxa

Any XLIII : Número 2216

15 cèntims = Atrassats 30

Barcelona, 26 de agost de 1921

—Prepara't, moro traidor,
que, no a gotes, sinó a raig,
t'atiparem de valents
fins que agafis un empaig.

PARA ENFERMEDADES DEL
ESTÓMAGO & INTESTINOS

GASTROL

MIRET

PROBARLO ES CURARSE

MARCEL·LO MIRET - Farmacéutico
Diputación, 205-BARCELONA

SARNA
CURA RÁPIDA
Sarnicida Paraden
Frasco 4 pesetas
Asalto, 28, farmacia - Barcelona

Soler i Torra germans

BANQUERS

Compra venda de valors · Ordres de Borsa · Canvi
de moneda · Giros sobre l'estranger · Comptes
corrents en monedes Nacional i Estrangera

Rambla d'Estudis, n.º 13 i Bonsuccès, n.º 1

SARNA

(RONYA)

ANTISARNIC MARTI

Unic que la cura SENSE BANY
Les seves imitacions són cares,
perilloses i de olor repugnant.

Es ven a totes les Farmàcies i
Parlament, 17 BARCELONA

GRANS MAGATZEMS

DAMIANS

Grans rebaixes de preus en

BARRETS DE PALLA

Exposició de articles per a
VIATGE, PLATJA I SPORT

Neveres y geladores - Mobles de "médula" i joncs

Grandios assortit en objectes per a regal

SECCIÓ ESPECIAL de diferents articles
al preu únic de **3⁹⁵** pessetes

Sastreria, Perfumeria, Bisuteria, Ferreteria, &

EDEN CONCERT

COMTE DEL ASSALT, 12
TELÉFON NÚM 3332 A.

MUSIC-HALL DE PRIMER ORDRE—Tots els dies grans espectacles a les 3 1/4 tarda i a les 9 1/2 nit

Gran èxit del PALAU D'ISTIU

Tintes bones qualitats
UNIÓ, NUM. 3

Bazar DE LA Unión

Ulls per a escriptori
BARCELONA

ve
l'
cà
ri
a
L
di
un
m
ab
no
ne
en
ra
ro
qu
po
vi
ci
gr
pe
E
i
la
ve
pe
ar
se

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ:
Llibreria Espanyola-Rambla del Mig, 20
BARCELONA

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ.
Fora de Barcelona:
Espanya: trimestre 3 ptes., Estranger, 5

LA INTERVENCIO

En Cambó torna a ésser ministre. En Sedó es governador del Banc d'Espanya, i a Madrid ha arribat un tren especial de catalans per a apoderar-se dels alts càrrecs que puguin. Alguna vegada hem dit que tres eren les coses que feien veritable unitat nacional: els toros, la germanofília i l'ABC. Doncs ara hem d'afegir-ne una altra: els alts càrrecs. Si fos possible, la «Lliga» ompliria els governs civils, les subsecretaries, les direccions generals, i fins arria director de *La Gaceta* an En Pellicena, director de *La Veu*. Per què hem d'ésser menos que els andalusos?, diuen. Per què no hem de fer igual que els gallecs? I la unitat nacional torna a tenir per als alts càrrecs un nou motiu d'existència.

D'això, els regionalistes en diuen intervenir. De lo que abans la paraula agra i viva del poble en deia barra, ara nomenem intervenció. No són ministres, ni directors generals, són interventors; no cobren, intervenen; no cauen en claudicacions, sinó en un sentit intervencionista. Durant la guerra, l'intervencionista era un home abnegat i romàntic, que volia incorporar Espanya a Europa, encara que tingués de patir en el seu cos i en la seva ànima. El poble l'apedregava com an En Lerroux, perquè volia viure en una sossegada vida de rumiant. Ara, l'intervencionista és un home que's desprèn de tots els seus programes i de totes les seves doctrines per a arribar a un poder i a una nòmina pública i a uns guanys clandestins. El poble l'admira perquè pensa que és un viu i els vius, i no pas els morts, són els que manen.

Però la teoria que ha permès an En Cambó acceptar la cartera i a *La Veu* justificar l'acceptació, ja és una mica vella. No fa gaire, tres o quatre anys, un amic nostre, poeta i catalanista, que no trobava lloc on inquirir-se, arribades que foren unes eleccions municipals, se presentà an En Cambó.

—Vostè dirà.

—Francament, senyor Cambó, vui ésser regidor.
—Però vostè, poseeix estudis municipals?
—Sóc advocat.
—No n'hi ha prou. I ademés, vostè té qui l'apoiaria?
—No, senyor, no tinc darrera meu, ni vots, ni diners, però jo sóc fidel a les idees de la «Lliga» i vui intervenir.
Quan en la penya ens contà l'entrevista, llençàrem contra el jove poeta totes les bromes d'amics malpensats, però ell, a totes les objeccions que's presentaven contra els seus propòsits d'ésser regidor, responia, com ara En Cambó:

—Jo vui intervenir!

Tenia tanta raó com En Cambó, tanta com En Sedó, tanta com el tren especial de catalans que han invadit Madrid. Ell havia sentit a dir que qui vota, mana, però no ho creia. Manar era cobrar, sobresortir, adquirir fama, marcar les coses amb el propi segell. Ell, també com En Cambó, ho feia per Catalunya i seguint les ensenyances d'En Prat de la Riba, el gran Català.

La intervenció no es limita a En Cambó i la seva clientela. La intervenció és general. Mitja Catalunya puja al ministeri d'Hisenda, i ja es veu recobrant els seus diners, el compte-correntista del Banc de Barcelona; continuant els seus treballs els operaris i empleats de la Exposició, assegurada la vida, els funcionaris de la Mancomunitat; mantenint els seus guanys amb l'aranzel reformat, els industrials. Tothom intervé. Tothom poseeix el sentit intervencionista, car a En Prat de la Riba. *La Veu*, creant el verb intervenir, ha donat una nova força a Catalunya, perquè si un moro ajegut hem quedat en que és una força, un català caminant cap a la intervenció és un motor.

PARADOX

La processó va per dintre

Hem parlat de la calma que caracteritza les sessions estiuenques, en les que semblen anar els afers consistorials com una seda. De la quietud que en arribar els dies xafogosos de l'istiu envolta les dependències consistorials, que's diria reposen del tràngol en que viuen ordinàriament. Ens oblidàrem d'afegir a la nota dedicada a tractar aquest punt concret de la vida municipal, que per a no desmentir la tradició hi ha a l'Ajuntament qui vetlla quan

tot fa semblant de dormir; qui vigila amatent per al bon nom de la Corporació, atenta a treballar *pro domo sua*. El ciutadà confiat que cregui que la carcassa regidoresca resta una temporada en sospens, que amb la quietut consistorial s'esvaeixen els perills que envolten a la Pubilla, haurà fet un pà com unes hòsties. Abans s'ensorraria el firmament, que deixar els regidors d'ésser qui són. Geni i figura...

Ara mateix, en plena soleiada, quan sembla que no passi res, es pasten entre bastidors qualques projectes més que suficients per a acreditar la marca municipal, de no estar aquesta prou atrotinada. Al·ludim a la compra del Parc Güell, operació que costaria a la ciutat una veritable milionada, i a la venda dels túnels famosíssims de la Reforma, que proposa quedar-se—o s'ha quedat ja—la Companyia constructora del futur Metropolità. Un i altre assumpte, de importància reconeguda, ocupen en l'actualitat l'atenció dels prohoms del Municipi, enfrescats en menar a bon terme les gestions iniciades en el sentit indicat. Pel Parc Güell demanen els seus propietaris una quantitat fabulosa; ateses les condicions de la finca i les particularitats del terreny. Els túnels de la Reforma els cedeix, o els ha cedit, en canvi, l'Ajuntament, per una misèria, relativament a la borratxada de pessetes esmerçades en la construcció dels mateixos.

Tal és el nostre Ajuntament, posat a negociar amb els cabals del comú. Adquirir a pes d'or, lo que val una friolera. Cedir per cap diner, lo que costà a l'Erari una fortuna.

El fet és que, a desgrat de la mandra que sembla invadir als regidors, del silenci regnant en les oficines, la processó va, a la Casa Gran, per dintre.

Lo que avui es cou, sortirà en son temps.
No ho dubtin.

JUST

En la nit callada

Sense l'esma de la lluna
vaig perdut pel camí-ral;
els estels la deixen bruna
aqueixa nit sense igual,
doncs la seva celistia
és un cas de covardia.

No avanço pas a la saga
dels averanys del dolor,
empro tinc l'ànima ubaga
i em salta el martell del cor.
Es un signe interrogant
el negre del meu davant.

Sóc al peu d'una masia,
la oviro per sa blancor:
atreuint-me un xic, diria
que's troba en festa major.
Una llum d'oli d'oliva
d'un vidre estant a mi arriba.

M'olora un gos en garlanda
i em bescanta barbrement;
una cridòria s'abranda
i em titlla de delinqüent.
El cor no em deixa avançar,
la por no em deixa aturar.

A. COSTA I SENDRÀ

EL SENYOR AGUSTÍ

Nosaltres sentíem una gran estimació per el senyor Massana, milionari, que acaba de morir. El senyor Massana constituïa una institució barcelonina, tant forta i tant tradicional com el «Forn de Sant Jaume». Tenia fama de avar, però an aquí tots la posseïm aquesta fama, i tal volta per ella i per les seves aficions, era un barceloní representatiu. Recollia auques, estampes, trajos i diners. Ho recollia tot.

—Senyor Agustí, hi ha un senyor que m'ha donat això.

El senyor era un pobre que demanava pel procediment de l'escrit.

El senyor Agustí, digué un Déu l'ampari, però quan la minyona se'n anava, demanà la sollicitud d'almcina i veient que una de les fulles estava sense escriure, l'arranca, quedant-se-la i tornant l'escrita al pobre.

I era ric, molt ric. Després d'En Comillas i d'En Marianao, ell. Conten que, havent estat cridats fa uns quants anys, els tenedors del Deute municipal, esperaven en el municipi la seva comparència, quan, impacients, veient que no havia acudit més que un, li digueren:

—Miri, haurà de tornar perquè no ha vingut més que vosté.

—Oh! ja n'hi ha prou.

—Com s'enten?

—Sí, senyor; és que jo tinc tot el deute municipal.

Ha deixat la seva biblioteca a Barcelona. Ha deixat mig milió per a una escola de Belles Arts. Restarà com un gran patrici i un gran benefactor. La seva gloria anirà creixent, pendrà patina i servirà per a estimulants de joventuts. Perquè tota la seva fortuna va començar en un «colmado» i així com els seminaristes somien amb ésser papa, i els nois bèlics amb arribar a generals, els dependents d'ultramarins, tant nombrosos, pensaran, plens de amor per l'ofici i els diners:

—Veïam, si jo puc ésser un altre senyor Massana.

I el senyor Massana, constituirà l'ideal de mitja joventut de Catalunya.

LA PREDESTINACIÓ

Hem quedat en que la pujada d'En Cambó al ministeri representa l'exercici del sentit intervencionista. En Cambó, doncs, és el primer interventor de Catalunya. El senyor Sedó, fet governador del Banc d'Espanya, es el segon interventor.

En el Foment, la designació d'En Sedó ha produït l'emoció lògica en aquests casos de magnífiques sorpreses. Però s'han recordat immediatament les condicions oratòries del senyor Sedó, i la seva coneguda agradable lleugeresa. En el Foment s'ha sentit, primer, un crit de alegria, i després un jail de por. I un mala llengua, va dient que'l senyor Sedó, governador del Banc d'Espanya, crearà immediatament una moneda de llauna.

Aquest número ha passat per la censura

Plou.

Si para, és per a posar-s'hi passada una estona, amb més braó que en començar.

En preparar-me a escriure, cau l'aigua amb una impetuositat pròpia dels darrers dies de setembre.

Un aprenent de literat, aprofitaria el plor dels núvols per a conjuminar una crònica, entre descriptiva i sentimental.

A mí, que fa anys i panys he passat el sarampió periodístic, em priva el caure en semblant vulgaritat, primer, el pensar en el nombre incalculable de treballs literaris per als que ha servit de tema la pluja; després, la por d'esdevenir pesat com el temps.

Ambdues consideracions, tan naturals, tan fàcils de fer-se, semblen no pesar lo més mínim en l'ànim de prosistes i poetes, que cada any, en fer l'istiu els darrers badalls, estimen un deure indispensable el teixir unes dotzenes de tonteries, a propòsit del fenomen atmosfèric de que queda fet esment.

Es que l'aigua, en general, i la pluja més particularment, semblen posseir una misteriosa i potent virtut inspiradora. Espanta el considerar la dolcesa de sentiments

que en el cor dels literats de totes les èpoques, ha fet nàixer la pluja.

Com és de llei, no mancaria en la crònica a escriure sobre la pluja, el vers

Il p'eut doucement sur la ville,

de l'Artur Rimbaud, vers que alguns erudits entre els moltíssims que havent sentit el vent no saben el torrent, pengén al malhaurat Verlaine.

Restarà, doncs, al tinter, la meua elegia, basada en la pluja.

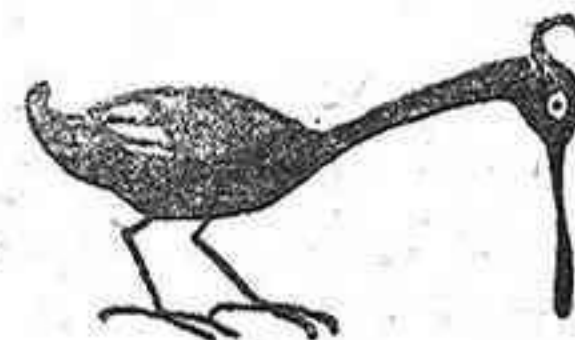
Que en matèria de líquid caigut del cel, com en tot, és solament la Naturalesa la que té dret a l'admiració dels humans.

No és l'aigua del mar, degudament vaporitzada, la que en forma de núvols, cau a galledes damunt la terra?

Doncs alabada sia la Providència, que en la seva saviesa ha fet que trobessim en el mateix mar els elements essencials que'ns permeten garantir-nos contra les molèsties de la pluja.

Al mar creix la ballena, indicada per a la fabricació dels paraigües.

Una vegada més es demostra la sol·licitud i el seny del Creador de cels i terra, que al inventar el mal, s'afanyà en posar al costat d'aquest el remei salvador.

CRONIQUE DE LA GUERRA

De càl Abd-El-Krim a Melilla

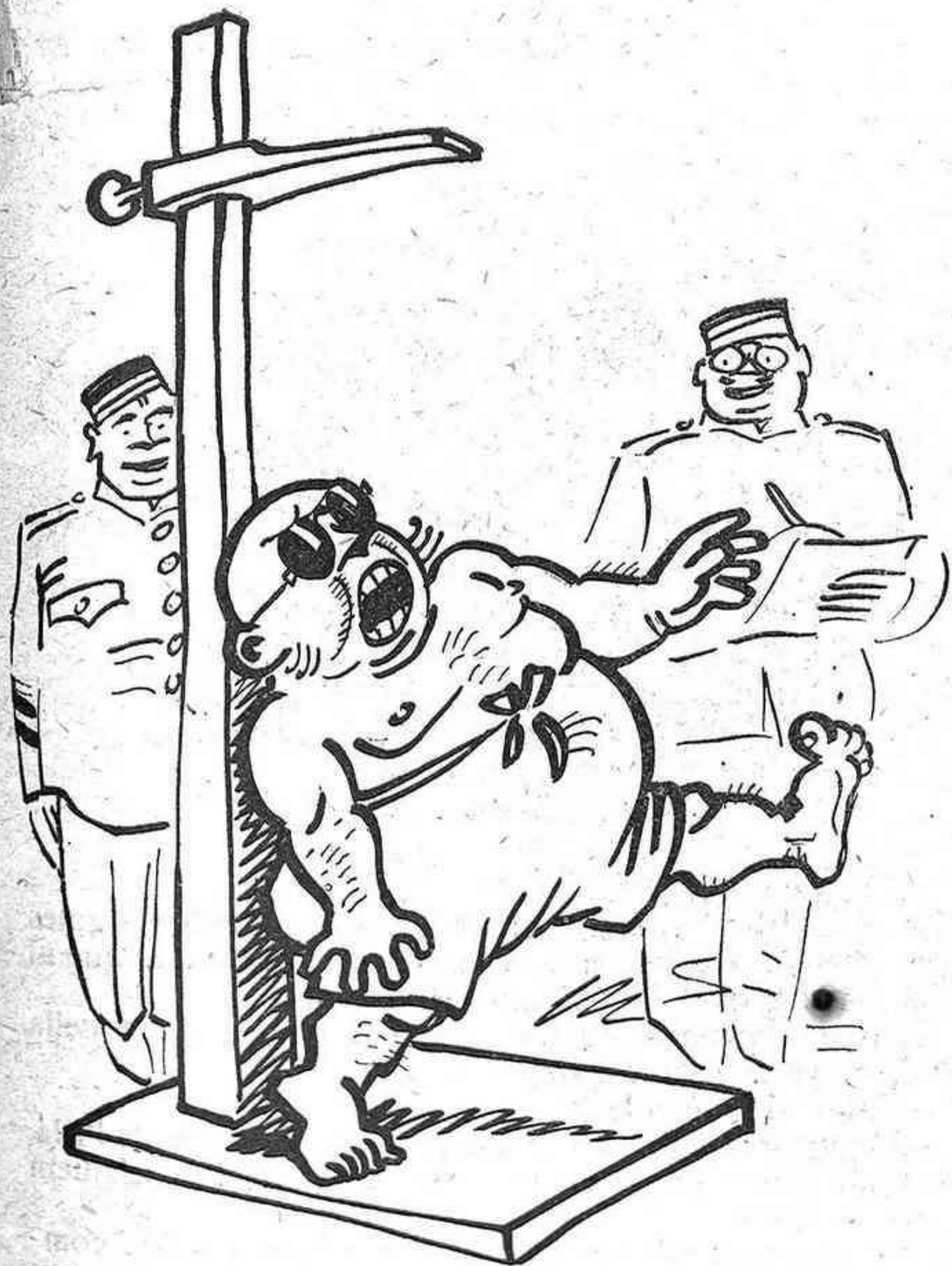
UNA JUERGA CASTIZA.—EN «PICAROL» CANTAOR I EN «TENU» GARROTINISTA—¡EXIT FORMIDABLE!—¡EN LLIBERTAT! UNA FIERA DE SAN FELIU DE GUIXOLS.—150 ESPANYOLS SALVATS!!!—EN BERENGUER ENS CONDECORA.—EL DIRECTOR DE «EL DIA BÓLICO» A MELILLA.

A les onze i pico del matí, hora en que encara fan el primer son els socs de «Cazadores», del «Artístic», del «Circo Ecuestre» i de la «Colombófila», arribem d'arribada forçosa a càl Abd-el-Krim, el qual sense necessitat d'haver inventat pastilles per a la tos, s'ha pogut fer una torra que ríguin-se de les del nostre doctor Andreu,—en el famós poblat de *Side-Cas-Bas-Fluix-Pren-Sitrat*, on el *Cid rifeny* ha establert el seu quarter general.

La guardia... *amarilla* ¡i tan *amarilla*!, ens rendeix honors, com si fossim un parell de Francisquets Cambós o de Quimets Salvatellas.

A *tout seigneur, tout honneur* que diueu els paisans de *musiu* Millerand i de *madam* Sarah Bernhard.

I aquella colla de rifenys que amb tot i no ésser civilitzats no porten «coleta», ni apedreguen trens, ni degollen a criatures innocents per a beure's la seva sang, ni compren els vots a 50 pafies, ni accepten carteres de ministre després d'haver fet el burro cridant i baladrejant contra el Sultán, ens tributen una ovació imponent, una ovació de aquelles que ni les d'En Lerroux a Rubí i a Irún, les d'En Cambó al Palau de la Música Catalana i la del «Amigo Melquiades» al teatre del *Bosque*.

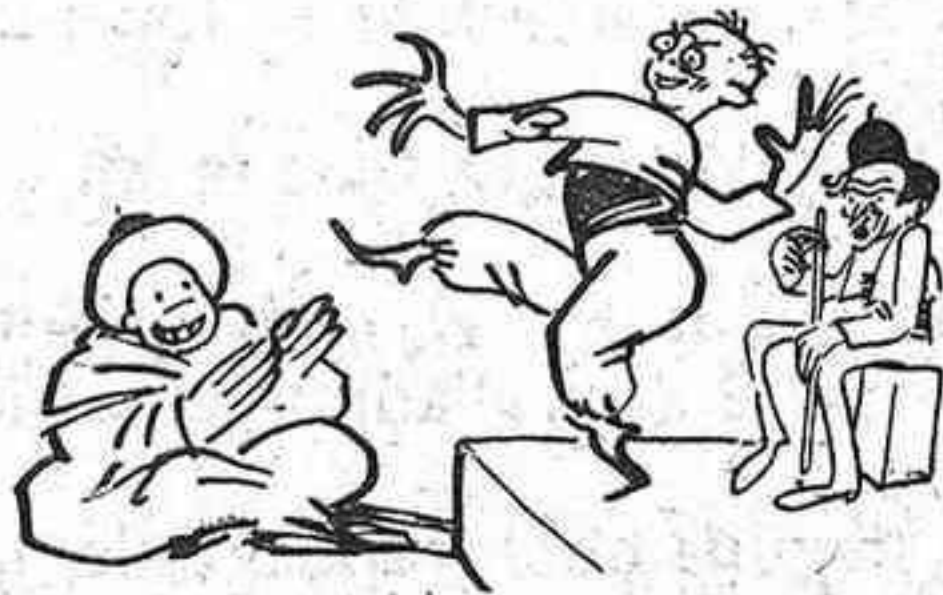
— Vatura el ret!... Tan patriota que sóc, i haver me de donar per curt de talla!...

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Res, una ovació (?) .. *gallística*, de aquelles que no se obliden.

Abd-el-Krim, que més que moro sembla un betes i fils del carrer de la Boqueria, és home fidel, complidor de la paraula donada, i procedint, més que com a capdill de un exèrcit victoriós, com a protagonista d'un «vaudeville» marca

Bergés-Santpere, ens ofereix les seves dones, que són més de 1.380, dient-nos:

— ¡Ja us ho fareu! Tireu al dret i... feu-les força contentes, que jo aquests dies, entre lo de Annual i lo de *Sid-Dris*, creieu que no puc dir *java*.

I ¡Alah dels Alahs i Mahoma dels Mahomes! entrarem al harem «krimesc» i *nada menos* que una *ex-raspa* de la Carmen Flores havia sigut «coronada» favorita.

¡Joia més intensa no experimentarem en la vida!

Ab del Krim, davant de tanta xerinola, sentí rejuvenir-se i ens digué:

— ¡XINJACH SID XAUEN!

Lo que traduït al *ex-idioma* d'En Ventosa i Calvell, vol dir: *¡Endavant les hatxes!*

I donà començ la més espaterrant *juerga*.

¡Ningú hauria dit que'ns trovabem en ple camp de batalla!

I tant i tant ens entusiasmàrem, que la «favorita del Krim» va dir-nos:

— Que no canteu ni toqueu?

— *Tocar* tot lo que tu vulguis ¡illadrotal!, pero en quan cantar, si be és cert que cridem més que no l'*Utor* cridava, en canvi ho fem més malament que En *Pepe* Alfonso quan canta *Parsifal*.

— ¡No hi fa res i... *venga de ahí!*, que deia la meva *mes-tressa* al soldà *Muley Haffid*, quan els dos vivien a Barcelona.

Abd-el Krim, davant de la *juerga* en expectativa, s'engrescà de valent, i com que'ls moros no gasten *paliativos*, va dir-nos:

— O toqueu i canteu tot seguit, o us faig tallar el cap en rodó.

¡En «Picarol» de poc es desmaia!

I jo, mes poruc, no vaig tenir més remei que enmatllevar uns nous calçotets.

Refets del susto, el company «Picarol» fent la competència al millor *cantaor* de la *Venta Eritaña*, va començar a cantar, mentre jo ballava amb més *salero* que *Dora la Cor-dobesita*.

Escolteu, ara, les cançons del inconmensurable «Picarol»:

¡Ay, ay, ay!...
¡Ay, ay, ay! exclaman todos,
pues es el grito del día.
¡Ay, ay, ay, ay, ay mi mare!
¡Olé por mi valentia!

¡Ay, ay, ay!...
¡Ay, ay, ay, no sé qué pienso!
cuando pienso en Romanones...
pienso que tiene unas minas
que le dan muchos millones.

¡Ay, ay, ay!
¡Ay, ay, ay que pena tengo!
pues se está poniendo el Sol.
¡Oigo la marcha de Cádiz
y una fuga en re-bemol.

Abd-el-Krim, entusiasmado, passant-se el Koran per la aixel·la, ens convida a menjar butifarra de Castelltersol, jamón serrano i xampany «non plus ultra».

¡Visca!

Emperò, el moro és exigent, i a canvi de tants obsequis, ens demana més murga.

¡No hi més remei que accedir!

— ¿Què cantarem *peteneras*, «Picarol»?

— No, home, el *g rrotin* que és més *castizo*.

I... arriba cartrons! Tornem hi que no ha estat res!

El hombre que *tié* bigotes
si de talento carece
no hace más que burradas
y cuatro tiros merece.
El garrotín y el garrotán,
así te hubieran... «chalo»
en presencia del Sultán.
¿Qué te quieres apostar,
qué te quieres apostar,
qu' a pesar de ser muy... asno,
te van a inmortalizar?

Por obrar a mi capricho
y crearme emperador,
Beren... jena, Beren... jena,
suda tinta al por mayor.
El garrotín y el garrotán,
¡«Llapissera» de mi alma,
qué amigos tienes, Adán!
¿Qué te quieres apostar,
qué te quieres apostar,
que con tu en la selva silvestre
más de un *mico* has de encontrar?

L'èxit rebassa els límits de lo indescriptible! Abd-el-Krim, emocionat, ens abraça i ens diu:

— Estic tan content de vosaltres, que no us vull impedir ni un moment més la vostra missió. Aneu a la bona de Alah i que el Profeta us protegeixi.

I tot seguit sortim del campament rodejats d'una *escolta de honor*. I nosaltres, *caballeros en dos briosos borricos*, encara que no tant com certs polítics de Madrid i... Barcelona, emprenem el camí de Melilla proveïts de dos *salva-conduc-tos* firmats pel mateix Krim.

I caminem... caminem... caminem... millor dit, caminen els burros... Mentre hi hagi rucs, els savis aniran sempre a cavall! I això sí que és cosa que no falla!

Qualsevol que'ns hagués vist, hauria dit que erem Josep i Maria repetint la fugida d'Egipte. Només hi faltava el *niño*... el *niño* Mir i Rosell!

Sentírem el rellotge de la nostra Catedral com donava les set campanades. Començava a pondre's el Sol!

— An aquesta mateixa hora En Jordá va atrapar a mossèn Gall d'Indi... Veritat, «Picarol»?

— Així m'ho van vendre, «Tenu»!

Grimegiorium fillium Maria gloria ficate amagatotis tendorum antiquarium, Amén!

Encara no havíem començat a caminar, una cosa estranya s'interposa al nostre pas.

— Una *fiera*, una *fiera!*

En «Picarol» s'escagarrina; a mi em cauen trentatres gotes de suor freda i em venen uns recargolins al ventre, que ni que acabés de rebre un anònim del «Sindicat».

— No us espanteu, no us espanteu! — ens crida aquella cosa estranya que sembla un lleó del desert.

— Qui sou? Què voleu?

— Sóc un soldat de Sant Feliu de Guíxols, amic de l'Irla.

— Quin susto que'ns heu donat, malvinatge! — exclamem tots dos a l'hora.

— Perdoneu; però em feren presoner junt amb 149 companys més, i cobert d'herbes he anat vagant per aquests camps demanant auxili.

— I els vostres amics?

—Són aquí prop, dintre una cova, en espera d'una ocasió per a lliurar-nos dels rifenys, fugint cap a Melilla.

—Doncs no us espanteu. Nosaltres us salvarem i arribarem allí amb més tranquil·litat que un soci de la «Lliga» quan es fa maurista.

—Endavant, doncs, i avui fos i demà festa!

Ens encaminem vers la cova on s'amaguen els 149 fugitius, que amb el «sanf liu-guixolenc» sumen 150 justos i rodons.

Visques, abraçades, petons, plors... Quina emoció!

I... cap a Melilla, en mig de la més intensíssima joia.

Passem per entremig de les kàbiles de K a m a m a, Arrih- Allà-

Bhurra, Berigut-Xerinola i Xiu-Xau, els pobladors de les quals són de lo més reconsegurat d'aquella part del Marroc: una mena de Bofills i Matas rifenys, com si diguessim.

Emperò ¿qui, de tots ells, s'atreveix a impedir-nos el pas amb el *salvo-conducto* d'Abd-el-Krim?

I sense més penes ni fatigues, i passant per alt molts altres detalls secundaris, arribem als tres dies a Melilla, on ens espera una gentada immensa, la que, per lo vist, s'ha enterat, per medi de la telegrafia sense fils, de la nostra *odisea*.

A la carretera de Nador, a la plaça d'Espanya, al carrer

d'Alfons XIII, una multitud tan patriòtica com entusiasta ens aclama.

I el general Berenguer, moments després, ens crida al Palau de la Residència, i després de felicitar-nos de tot cor, an En «Pícarol» i an a mí, ens condecora, per l'acte heroic que hem portat a terme salvant a 150 soldats, amb dues creusdeu vegades més grosses que la d'En Vila Marrieges.

—Ja la pots portar, «Pícarol»?

—Ja no'm vé de nou, «Tenu»! Fa anys que vaig pronunciar el «sí pare»!

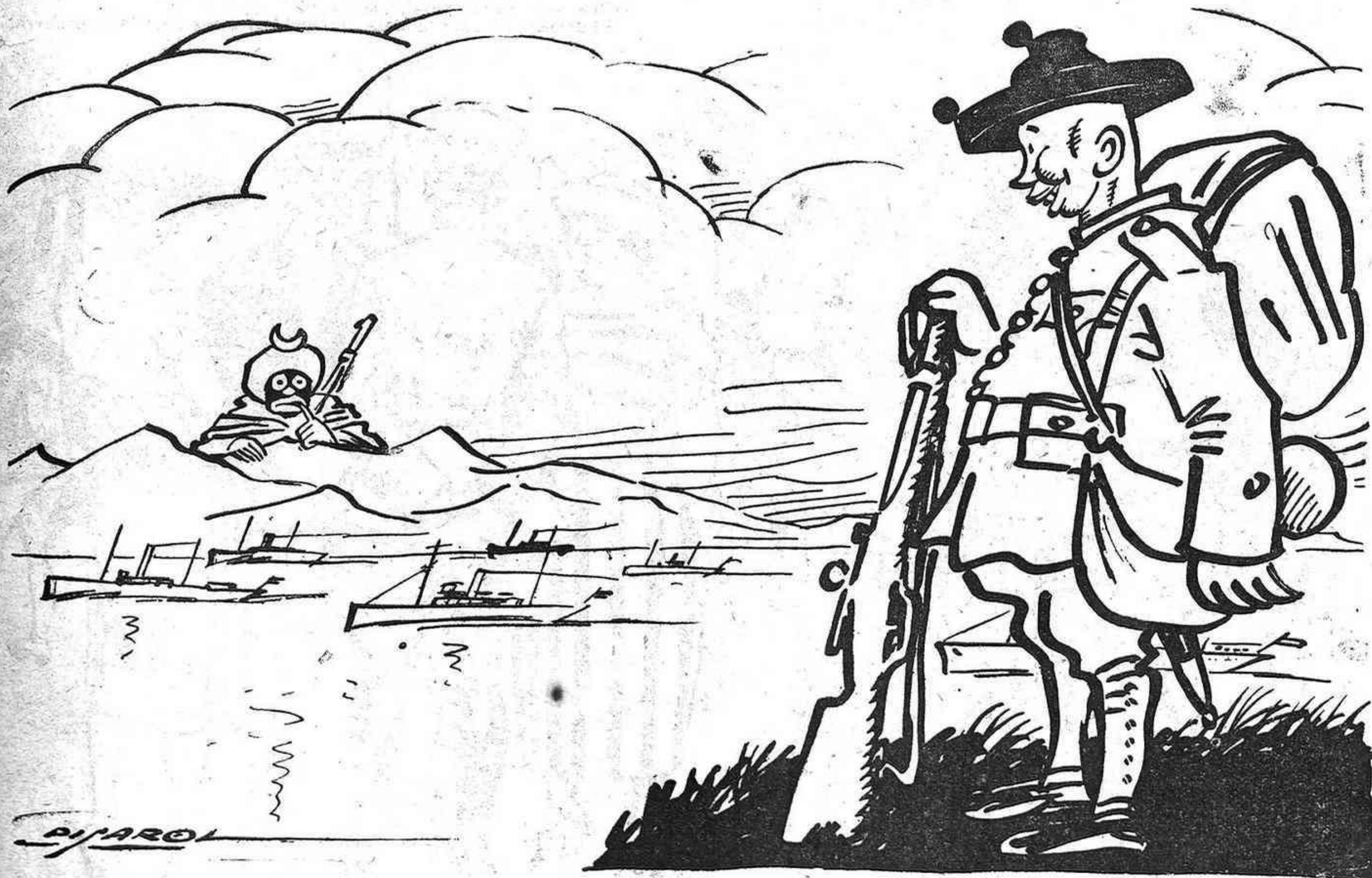
—Doncs lo que és a mí em fa molta nosa. Serà perquè, feliçment, encara sóc *célibe*, i això de carregar amb una creu m'empipa més que un discurs del regidor Carrasco, el nou «timbaler del Bruch».

I amb penes i treballs anem a l'Hotel Reina Victoria, on En Guitart, l'amo i paisà, ens diu que acaba d'arribar, fa uns moments, el director d'*El Día Bólico*.

I... fins a la setmana entrant, que estem cansats i tenim ganes d'anar a fer *nones*.

Ah!... que no me'n descuidi. Records an En Maynés i digueu-li que no's preocupi, que ell també arribarà a ministre. A Espanya rai, que cada setmana hi ha tres crisis!

TENU

El moro. — Què m'envien en aquests barcos?
El erlistà — Galetes.

—Què voleu que us porti, quan torni?
—Et deixessin endur la mula, que pel batre ens vindria de primeral...

—Molt ull, Cid Campeyador!.. No abusis dels gelats.
—No, que se't refredaria la sang, i a la pàtria no li convé.

PERTENECE A L'EDICACIÓ
DEL
ATENEU BARCELONÉS

—Sobre tot, escriu ben sovint als papàs; ho senta?
—Descuida; cada setmana carteta: «Remitan fondos».

—Ai, sí, tiet: què és això que porta aquest tatano?
—No ho veus, doncs; una xeringa per a donar lavatives al moro.

OP. 1220

EL SENYOR MASSANA

Quan l'altre dijous, a la tarda, passava pel cor de Barcelona el «cotxe bo», la gent es preguntava:

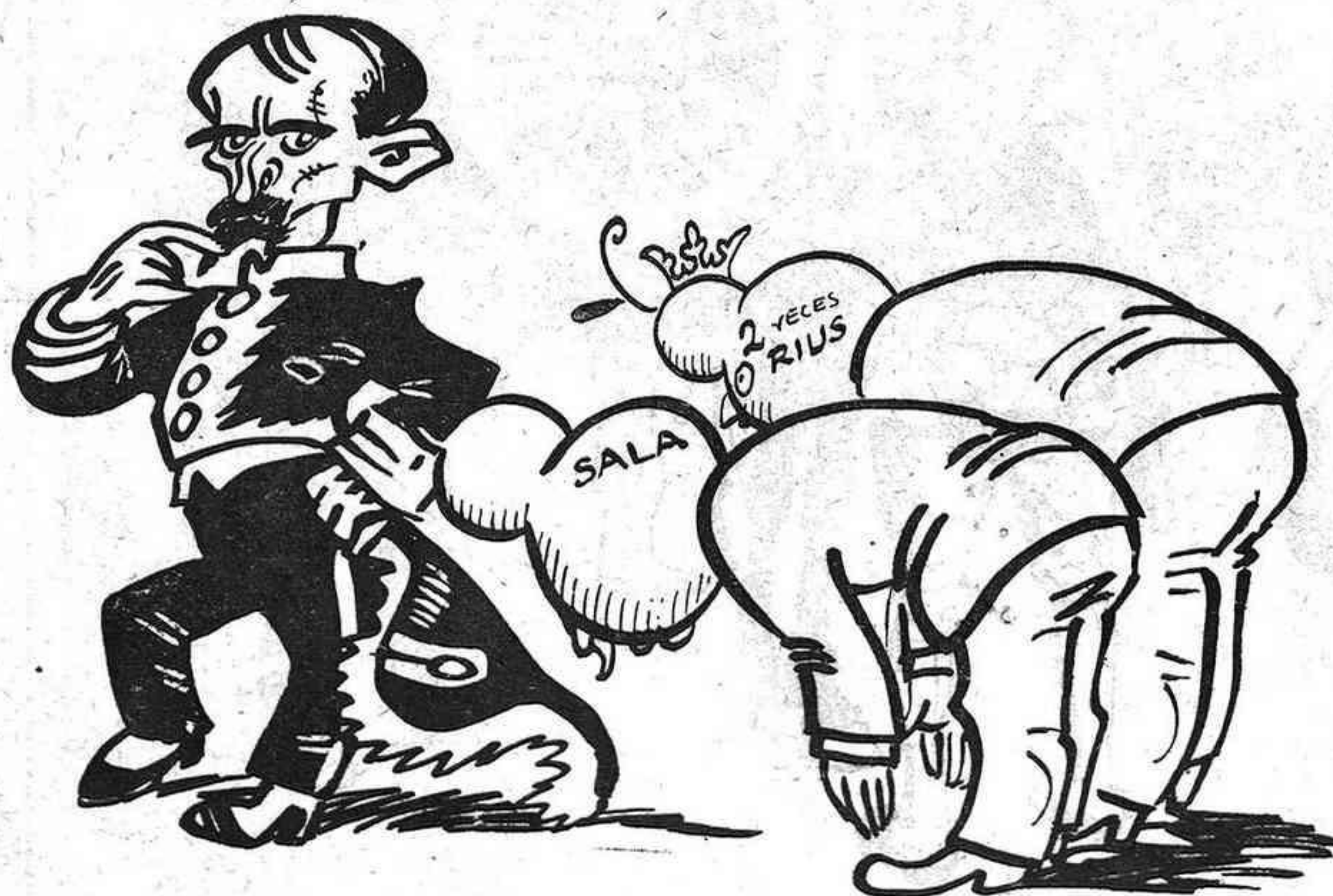
—Qui és aquest peix gros, que s'ha mort?

El peix era el senyor Agustí Massana; un home que no fou peix gros per l'estatura, que era minça, estatura de peix sense sang, sinó per la marca essencialment barcelonina que el seu nom dula i per la característica de la seva fortuna; fortuna acreixentada per ell, però fortuna ja feta pel seu bon pare confiter; perquè és de suposar que seria el seu pare i que degué ésser bo—per al fill—com les llemnades que venia, aquell altre Agustí Massana que ja per allà a l'any 40 del passat segle regentava una botigueta de dolços al carrer del Hospital.

Traslladat l'establiment al carrer de Ferran, fundada la casa actual, el jove Massana acredità de tal manera la seva especialitat, treballà tant i estalvià tant, que en pocs anys, amb tot i la seva modesta apariència fou comptat entre els homes més acabats de la nostra Barcelona.

—N'era tant, de ric, En Massana—ens conten avui els de la seva generació—que una vegada que l'Ajuntament necessitava molts diners i va fer una extraordinària emissió de obligacions, ell tot sol se les va quedar totes!...

—Atxò és ésser ric, i ademés bon ciutadà i bon patriota—responem nosaltres, que al passar pel carrer del Vidre, i al embocar al carrer de Ferran, ens sembla veure encara avui al senyor Massana—aquell que els nostres pares, quan eren xics, havien tingut per rei del Palau Encantat de les Llepoleries—ens sembla veure'l encara en un recó de la botiga, embolicat el coll amb una bufanda,

ELS MOROS DE LA «U. M. N.»

—Tant odi que li tenim,
tanta escudella que'ns fa,
i haver-lo de salvar
com si fos un Abd-El-Krim!...

com l'avi Brusí, assegut a una cadira, quietò, arraulit com un moixonet.

Pobre ric!... Malaltic, concirós, voltat de monges que el cuidaven, fela anys que semblava que visqués entre cotó fluix a dins d'un escaparata, que no era altra cosa per a ell aquell primer pis de la Rambla del Mig, on es passà la vida abans de fer-se dur a morir a la seva torre d'Esplugues de Llobregat.

Pobre ric!... Pobre senyor acabat!... Senyor de vitrina, més que de pis, que fela l'efecte que s'havia d'encostipar amb el seu propi halè. Era un bon barceloní, un gran barceloní, perquè conservà fins a nosaltres el clàssic tipu de tota una època estivenca: la del treball i del estalvi. El darrer home-formiga que ens restava.

Les úniques vocacions mundanes que se li coneixien eren el Liceo i la seva col·lecció d'auques i estampes. Al Liceo, en els temps en que no hi havia calefacció, l'haurieu vist rapapat a la seva butaca de propietat, amb una gorra de dormir enfonzada fins a les orelles. Endusat en la seva rica col·lecció de làmines, li haurieu vist sempre, acurruat, enganxat materialment damunt les col·leccions de dibuixos, semblava una arna més de les que's menjaven els seus «papyrus» plens de redolins.

Fou un bon propietari. A's inquilinos pobres, fins en aqueixos recents temps d'ambició desgavell, els dela invariablement:

—No tinguin por, que jo no'ls augmentaré el lloguer ni d'un ral; però atxò sí, no'm demanin que els faci obres ni remunes, que no'ls hi farà pas.

Pobre senyor Massana!... Un ric-estalviador que no fela mal a ningú, i atxò sol és digne de remarcar-ho la posteritat. Un milionari creient, profundament clerical, i que, no obstant, no ho deixà tot al clero!...

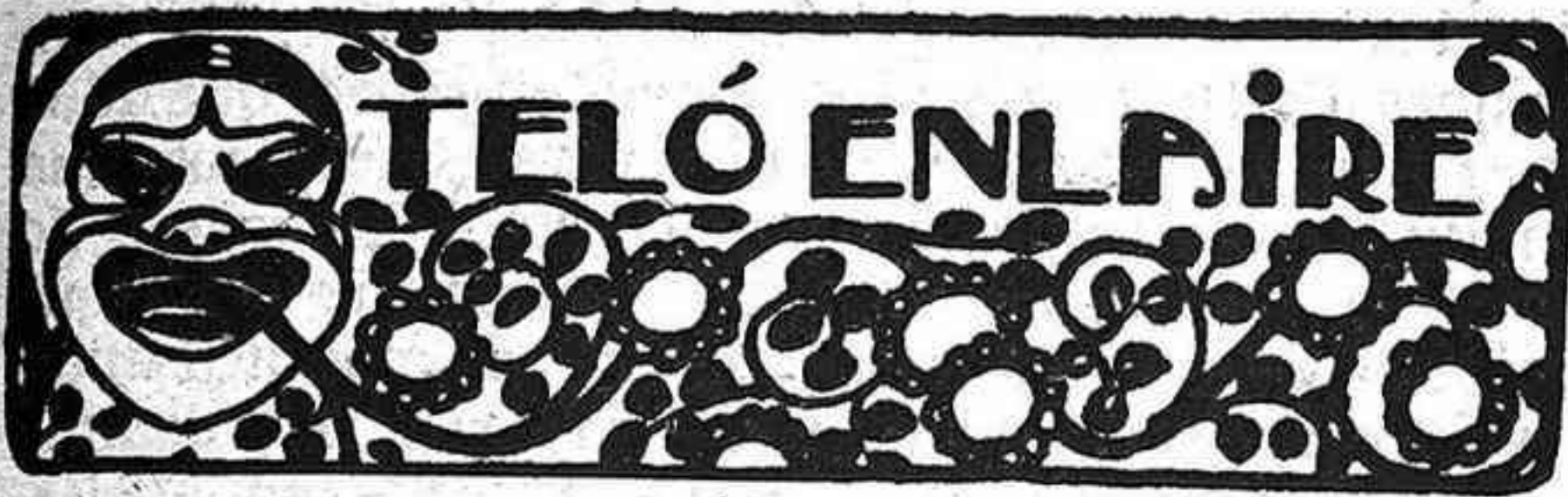
Home tocat i posat amb totes les seves coses, va estar la friolera de tres mesos per a fer el seu laboriós testament. Cada dia una horeta amb el notari al costat, anà dictant, pensant amb tot i amb tothom, esmenant deficiències, subsanant errors. Home de tants milions, no s'havia donat cap petita alegria en vida, per a donar-ne una de grossa a molta gent, a l'hora de la mort; confiter de tanta fama, va esperar repartir els millors dolços després de fer el badall, com si el seu enterrament, més que en terrament, hagués d'ésser bateig; havent fet els quartos amb «sorpreses», va volguer donar la gran sorpresa dels quartos als hereus.

Pobre senyor Massana! Tingué l'abnegació, l'heroisme i el sacrifici de la humilitat éssent un privilegiat de la fortuna. Tingué l'abnegació, l'heroisme i el sacrifici dels senzills i modestos cucs de seda, que quan creuen haver vegetat prou, es tanquen en el seu capoll, per a ésser servicials i útils als homes, no esperant sinó en paga la pròpia transfiguració, el seu traspàs, la seva transformació en papallona blanca o rosada...

La papallona del senyor Massana, tota humil i modesteta, ja deu ésser camí del cel.

Que sant Pere li obri les portes al primer truc; amén.

XARAU

TÍVOLI

Dimecres tingué lloc, amb un ple a vessar, el benefici dels populars clowns *Beby* i *Antonet*, que ens feren riure per les butxaques en els variats números còmics que presentaren, i molt especialment en la estupenda correguda dé bous. Són els reis!

—Per a avui, divendres, està anunciat el debut del espectacle més grandios que corre per aquests mons de Déu; ens referim al *Great Carmo*, amb la seva tropa de bèsties, bestioles i bestioletes savies i ferèstegues, que de tot hi ha.

NOVEDADES

Aquesta nit celebra la funció de benefici el popular primer actor *Pepet Santpere*.

Inútil dir que els programes són interessants, i que s'espera que el beneficiat abocarà tota la seva gran ciència còmica en treballs de declamació, de cant i de coreografia.

Només que hi vagin els amics i admiradors, com que en té tants, ja hauran de posar el consabut cartellet: «Quedan despachadas todas las localidades».

—Definitivament la setmana entrant, inauguració de la temporada còmica-lírica tardoral, amb l'estrena de *El príncipe Carnaval*, obra de espectacle, en un grapat de quadres sensacionals.

Ja'ls en direm alguna cosa.

CÓMICO

Segueix representant-se amb èxit, u' a mica reformada en els seus quadres, la divertida revista *Mundo Gráfico*.

Del llibre, els números que plauen més a la *distinguida*, són els titolats *Un drama en el Far-West*, *La gente de coleta* i *El termómetro del amor*.

Es diu que ja estan preparant se quadres nous per a intercalar en aquesta revista que al cap-de-vall els autors deixaran com nova.

UNA DE FREDA
I UNA DE CALENTA

Amb la natural sorpresa havem llegit en els diaris «de cada dia» que la «Asociación d'Empresaris de Espectacles Públics» ha fet córrer la següent nova sensacional:

«Habiendo llegado a conocimiento de la Asociación de Empresarios de Espectáculos Públicos de esta ciudad que las entidades que integran el teatro pretendían nuevas exigencias, la Junta directiva de dicha Asociación solicitó de aquéllas, en un plazo que finía el 10 de los corrientes, que presentaran las bases; y no habiéndolo hecho la mayoría de ellas, la Asociación de Empresarios se ve en la necesidad,

visto lo adelantado de la época para la formación de temporada, de suspender, «sine-die», las temporadas de invierno, con lo cual puede decirse que quedarán sin funcionar todos los teatros de Barcelona».

Si la notícia és certa i aquella imatge patrona dels comedians que's venera a Santa Mònica no hi posa remei, ja estem ben arranjats els que fem revistetes de «trayato». Ja'ns en podem entornar al llit, que això és la lluna. I al llit d'hora cada nit, quina ganga!...

Però, ben mirat, aqueixa nova desconsoladora per a la vida artística teatral de Barcelona, es dona bofetades amb aquesta altra que llegirem l'endemà de la «bomba»:

«Tres obras, entregará Puig y Ferrater a la Empresa de Romea. Una comedia en tres actos, titulada *Capitel lo*; *L'escola dels promesos*, otra comedia de la que tenemos inmejorables referencias, y un sainete, que responde al título de *Un home genial*».

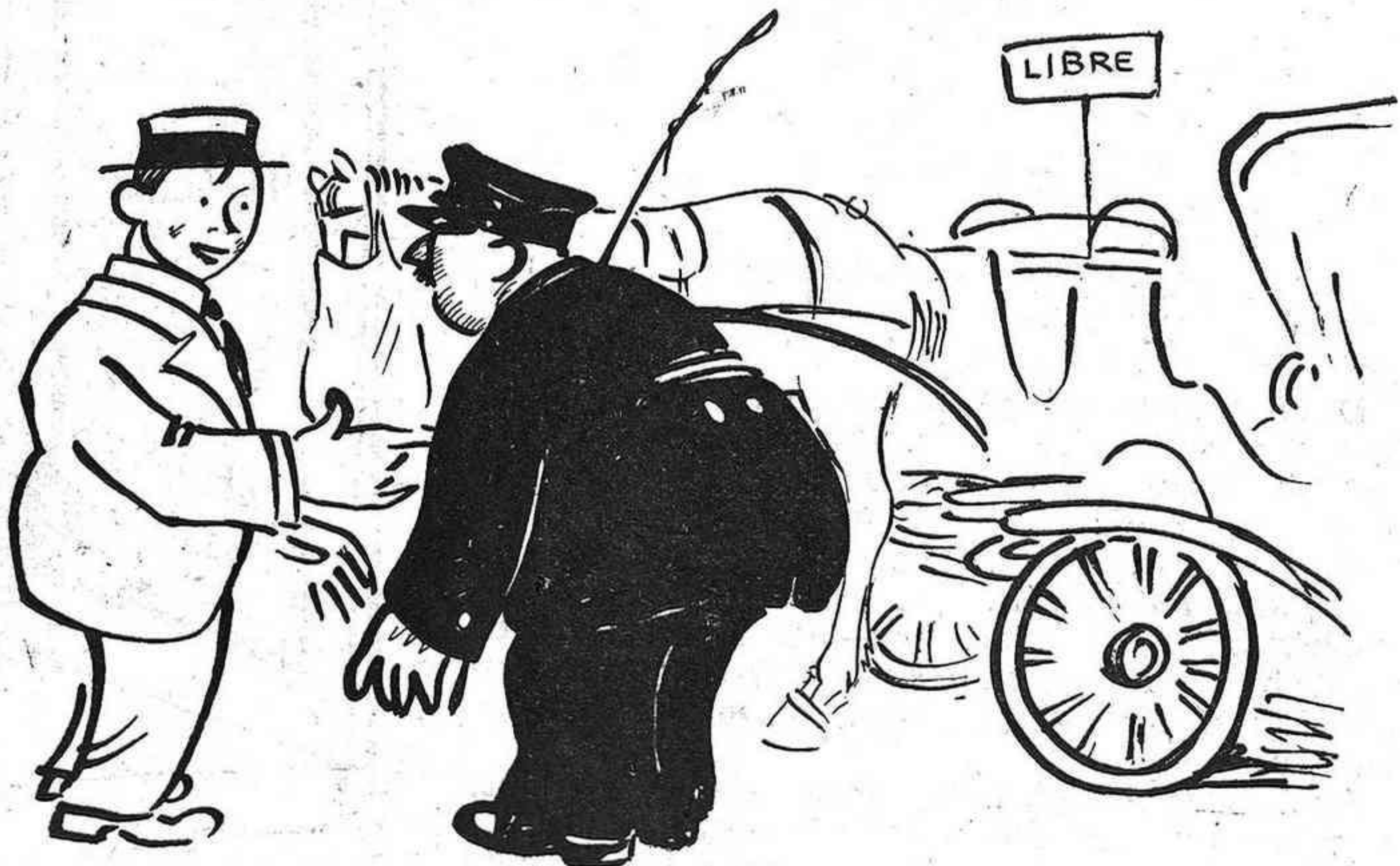
Quan els autors treballen amb tanta fe per a la pròxima temporada, no és possible que els empresaris deixin de vencer tota mena de dificultats per a que els respectius teatres obrin com deuen, triomfalment, les seves portes.

CICLISME

En el Parc, i quasi a les fosques, es varen córrer els 100 quilòmetres en bicicletes amb motos, i fou una cursa bastant anèmica i sense interès; puix els «bastos» (no sempre han d'ésser asos) varen fer *higo*, i En Janer i Bober es retiraren al començar «por causas ajenas a su voluntad». Miau!

Va guanyar l'Armengol, seguit per En Solanas i Prat.

A LA RAMBLA DELS COMICS

—Escolti, senyor comediant: Es veritat que els *trayatos* volen tancar les portes?

—Sí, però no us espanten, que ara els *dramas* els portaran a domicili.

FOOT-BALL

Ens ha visitat el Racing, del Ferrol, que ha jugat contra els nostres clubs Avenç i Martinenc, i totes dugues tardes els forasters varen rebre del carpó.

A ambdós partits hi assistí una gran gentada.

De la Federació Catalana.—Es veu que els elements que dirigeixen la Federació estan atacats de la mandra, i no fan res ni deixen fer; puix, fins avui, no han donat cap «síntoma» d'activitat, i al pas que anem arribarem al campionat i estarem als llims.

Després tot seran presses!

BOXA

En el Parc segueixen fent-se uns combats, cada dimecres, que són força interessants i que distreuen al públic.

Dissabte, en el «Teatro Español», també hi hagué moixiganga. Anunciaven la sortida—millor hauria sigut la guillada—d'un negre nomenat Jouthson; però, fillets de Déu!, al primer «temps» es va retirar dient que ell no servia per a *blanco*. No sé pas què hi veu!

REM

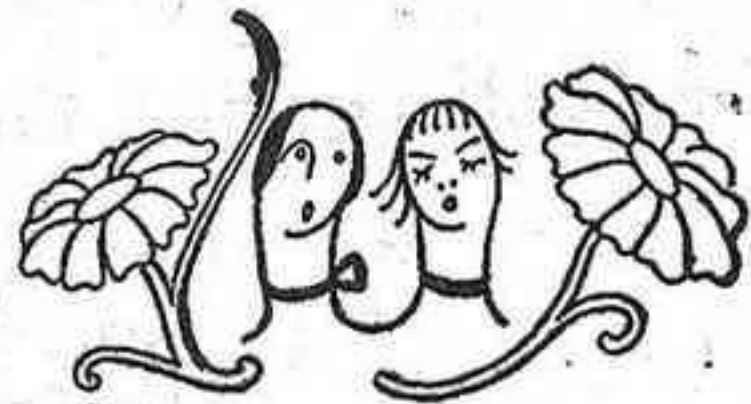
En el R. C. Marítim hi hagué el campionat de «outrigger», que són unes embarcacions primes, però molt llargues, i fou un èxit complet.

Guanyà el «Pere Martell», arribant en segon lloc el «Catalunya», del C. de Mar.

PENYA RHIN

Aqueixa famosa penya de l'Artístic està donant mostra de la seva activitat amb motiu del Campionat Internacional que's celebrarà el dia 16 d'octubre, i per les nombroses inscripcions i la ferma voluntat dels organitzadors, esperem un sorollós—siguent coses d'autos, és natural—i aclaparant triomf.

NOLUS

DEL CAMP

La festa major

EL PROLEG

D'allò de la tranquil·litat del camp del sossego natural, de la placidesa rústega, etc., etc., riguin-se'n. I no és que jo hi tingui una mania en que es riguin d'aquestes mentides per l'estil: *el concejal honrado, la patria, las mujeres honradas, el brillante periodista, la bellísima reina de los Juegos Florales*. (1).

Quan arriba l'agost al camp—que hi sol arribar en trajo de bany i carregat amb els primers raïms i les primeres figues—adéu sossego, adéu tranquil·litat silvestre, adéu pau.

Sembla que al poble hi hagi entrat el tifus, la grippe, els moros. A la carretera hi ha més pols que mai, als cassinos, al dels *senyors* i al de la democràcia, més crits i més consum de gaseoses que mai. Ja no se sent el cata-trec-catatrac de les fixes del dominó, ni's parla de les

(1) Això, si no es diu en castellà, no fa efecte.

manilles, de la *gropa*, ja no més se parla de la festa major. I se'n parla a crits, a crits de festa major, que són els pitjors. Peten les gaseoses i peten els renecs que dona gust. I s'hi entussiasmen, s'hi entussiasmen tant, que quan un dels entussiasmes diu: *Discutim-ho això!*—ho discuteixen fins a les vuit del dematí, i com que qui se'n va a dormir an aquelles hores és molt mal mirat de la colònia, i la colònia s'ha de respectar per damunt de totes les coses, se'n van tots els discutidors a qualsevol font de la rogalia a fer una costellada, a seguir discutint, a torrar-se de sol i a omplir-se de formigues.

Mentrestant les senyoretetes i les senyores també discuteixen. Discuteixen al so d'un fonògraf, que és la millor companyia d'aquesta mena de gent, o bé omplint-se les sabates de sorra a la platja, o bé jogant al «pare carbasser».

Totes aquestes discussions no tenen altra fi que la de atemptar a la tranquil·litat del pobre senyor que ha anat al camp fugint del *mundanal ruido*. Hi ha que veure an aquest pobre senyor infeliç! Sembla que hagi perdut la mesada al trenta i quaranta, sembla que se li hagi mort algú. Perd la gana, l'humor, la tranquil·litat, i tot el que tenia per a perdre. A cada moment li arriben notícies terribles: hi hauran tres envelats, hi haurà ball perpetu als dos cassinos, hi haurà companyies d'òpera, d'opereta i de sarçuela, hi hauran traques del matí al vespre i castell de focs artificials, hi haurà processons per mar i per

EL MOSSEN FILANTROPIC

—Benefici dels ferits?... Doncs aquesta nit em disfresso de senyor i vinc amb la de casa.

terra, hi haurà dianes i *pasa-calles* —i passa muntanyes i tot—cada un dels dies de festa.

La toia del cassino dels *senyors* serà un gramòfon amb cinquanta plaques. La dels de «La Democràcia» un piano de manubri que fa més escàndol.

Un pensa: quina afició té al soroll aquesta gentussa! I una tarda, berenant en qualsevol font, amb rialles, faldilles curtes, llaunes de sardines per terra, formigues, fang, sol i prèses de xocolata, diu una senyora:

—Serà un aconxeixement, un aconxeixement! L'alcalde diu que fins repartirà *honos* de carn, pa i arròs als pobres, si es troben pobres! —LLUIS CAPDEVILA

XERRAMEQUES ARTISTIQUES

ESGRAFIATS PERDUTS.—UN BON BARCELONÍ

El meu avi, mal m'està el dir-ho, era fabricant; però el meu avi va tindre el desacert de ficar-se en política, i com que en el seu temps els polítics-industrials no eren com el senyor Sala, de Terrassa, va perdre darrera dels madurs i dels lliberals tot quant tenia, quedant-se sense bous ni esquelles, i deixant-nos als seus successors amb un pam de nas en lloc d'unes quantes senalles de dobles de quatre d'un pam d'alçària.

Una cosa, però, restava a la vista de tothom, que em recordava el origen burgès amb certa delectança.

Ço era uns típics esgrafiats que havia fet fer el besavi a la façana de la casa on vivia, al carrer de Cervelló, representant un teixidor i una bitllera treballant. Aquells esgrafiats que junt amb altres representaven una època, en la decoració urbana barcelonina, tenien per a mi un doble encís; el d'ésser un símbol del treball i el considerar-los com a cosa meva; i més encara, d'ençà que En Carreras Candi va copiar-ne un, cànidament, en el volum de Barcelona, de la Geografia de Catalunya, com a model en el seu gènere i exemplar digne d'ésser respectat.

De allavors ençà, cada mesada solia donar un tom pel carrer de Cervelló, a l'objecte de contemplar els meus esgrafiats, que em recordaven que hauria de tenir peles.

Mes, oh, dissort! L'altre dia al anar a contemplar aquelles obretes d'art decoratiu, em trobo amb que no hi eren; en el pany de paret que ocupava cada una, el propietari d'ara hi havia fet obrir dugues magnífiques finestres per a tindre més llum a dintre.

Que més llum que ell, que sense solta ni volta ha destruït una nota curiosa barcelonina i m'ha donat un mico de primeral!

Jo em creia que a Barcelona algú tenia cura de que no es malmessin les coses artístiques, notables o curioses que són records dels temps passats, però es veu que no. Què hi farem. Altre dia serà.

**

Al revés del ciutadà que ha malmés la meva casa pairal; l'acabat comerciant En Agustí Massana, que acaba de morir, ha donat palesa mostra del seu amor a Barcelona, llegant-li la seva valiosa biblioteca, la important col·lecció de gravats que tenia, cinquanta mil pessetes per a la instal·lació d'aquest cabal intel·lectual, la fun-

— I què vas dir tu, allà a Nador, quan vas veure tan tabaco?
— Vaig dir: ja't fumaré!

dació d'un premi a la millor obra d'indumentària que's publiqui i mig milió de pessetes per a la fundació d'una Escola de Belles Arts.

Ja veuran com als llegats del bon patrici no els hi passarà com els esgrafiats del carrer de Cervelló que els tenien oblidats.

Si n'hi haurà de gent que obrirà l'ull perquè no els facin fonedissos! — C. ARBÓ

**

Oh, el bell encís del meu jardí!
Es una flor que gronxa el vent
del bon matí
i ella el perfuma dolçament.

Es un ocell petit, petit,
que saltirona amb gest polít
pels branquillons molls de rosada,
canta que canta cantaràs!
Si plora o riu jo no ho se pas;
prò, és tan joliu sa testa alçada,
que sa cançó no em sembla un plany
doncs m'encomana un viu afany
de cantà amb ell enamorada!

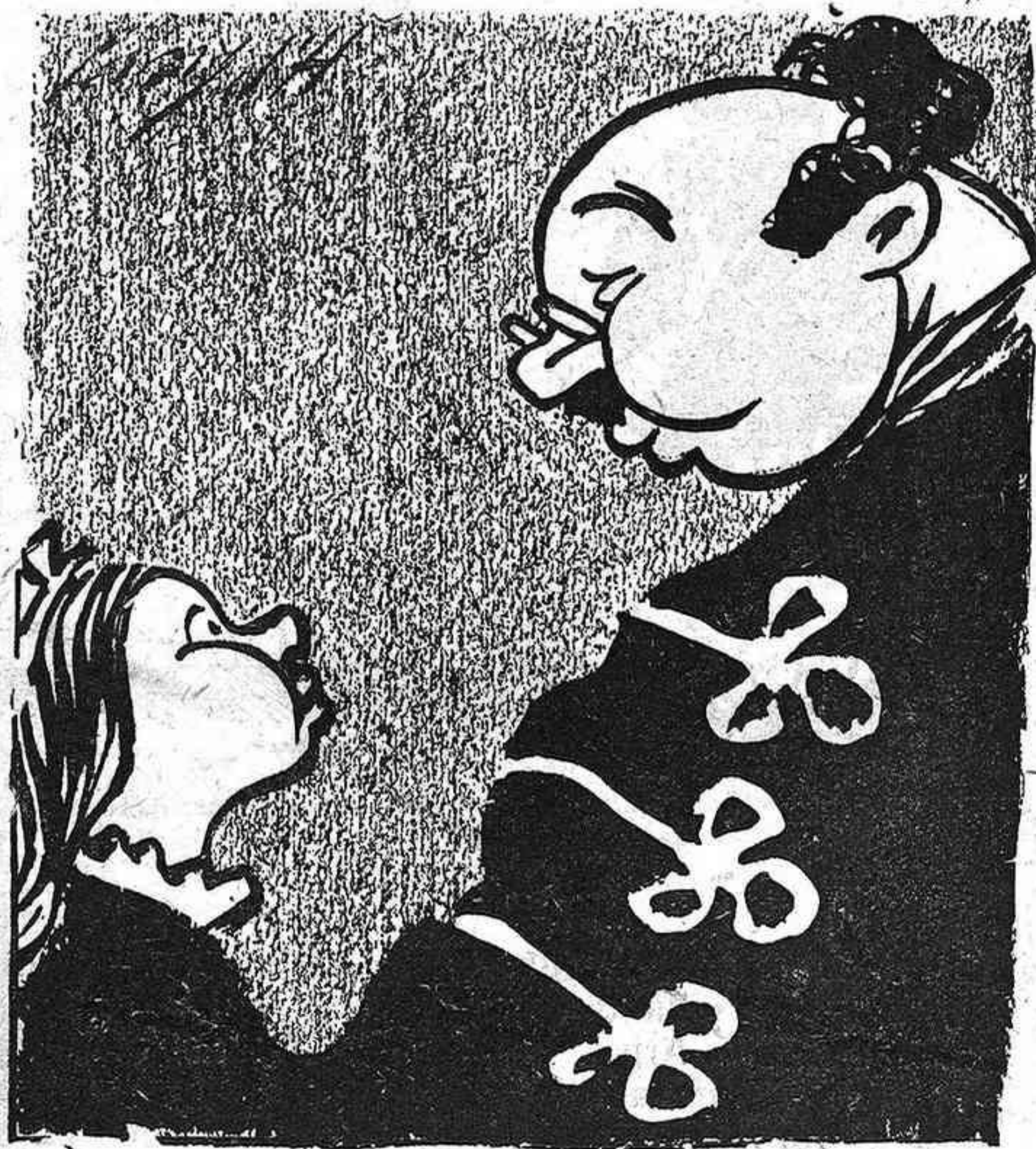
Es un bell nin de cabell ros
blanc com la neu, garrut i hermós
d'una hermosor sens comparança!
Guaita al ocell xic i festós...
queda encisat guaitant les flors
i riu, d'un riure d'esperança!

Sol esplendent del bon matí
dóna més vida al meu jardí;
l'aire confon perfums i cants.
Les flors, l'ocell, el nin tot ros,
fan un conjunt tan agradós
com el somriure dels infants!

Oh, el bell encís del meu jardí,
tot ell perfums, tot ell cançons!
Dóna al meu viure un goig diví
boi breçolant més ilusions!

PERTENENÇA
ATENEU BARCELONÍ

BORIA

A CASA DEL DOMADOR

—I aquell lleó tan terriblement ferotge, papà?
 —Una tragèdia, filla meva. Figura't que una
 rata de claveguera se me'l volia menjar.

ESQUELLOTS

Voleu dir, simpàtics sardanistes, que no fora arribada l'hora de aixecar, a Barcelona, un monument an En Pep Ventura, el compositor excels de tantes i tantes sardanes magistrals?

Després d'En Clavé—i a pesar d'En Clavé—quin altre músic ha arribat més en dintre de l'ànima del nostre poble?

Tenim fe que l'idea de alçar un homenatge-pedra al cantaire popular, al més gran propulsor de la nostra dansa, seria acollida amb entusiasme per tots els estaments i totes les institucions oficials de Catalunya.

Un monument senzill, poètic, en mig la naturalesa; a les Planes de Vallvidrera, per exemple.

I cada any, el dia de l'Aplec de la Sardana, que nostre bon poble li fes acatament patriòtic, ballant al seu voltant.

En la reunió tinguda a Cà la Ciutat entre el nostre Ajuntament i els representants de l'Empresa explotadora del «metropolità» en projecte, un il·lustre regidor va votar en contra de la venda dels túnels de la Reforma.

No sé pas què hi veul!

Què carai en voldria fer de aquells túnels desdixats?

Ben mirat, per això, un cafè de camareres... a sota terra, per a fer la competència al «Refectòrium»...

Un cabaret ben maco, per a anar-hi a fer brometa els regidors!

Oficialment s'ha comunicat al públic, per mitjà dels diaris, que l'escassetat de gel que's deixa sentir aqueixos dies és deguda a que la major part de barres s'envien al Marroc. No hi ha res a dir, doncs, perquè és cas de força major; i el patriotisme ens ofega la protesta als llavis. Ademés, allà necessiten més el gel que nosaltres.

Nosaltres patim calor, però allà... estan escalfats.

En Barbey i En Puig i Esteve varen celebrar sessió; aquest a la presidència, l'altre assegut al silló.

—S'aproba l'acta?

—Aprobada!

—Doncs sobren les paraules

—Que tenim ordre del dia?

—Sí! . Ordre de anà a fer pastetas!

NOTES DE CASA:

A son dia rebérem dels organitzadors de les festes de Badalona, un elegant programa artístic anunciador dels números extraordinaris de la passada Festa Major celebrada amb tot lluïment i tota pompa.

—Del President de la Secció de Sport del Club de Mar (C. A. de D. del C. i de l'I.) rebérem una amable invitació per a la sessió íntima en que fou explicat el projecte del «Casal de Mar».

— Del «Casal Català», de Buenos Aires, un cartell-crida per als Jocs Florals que's celebraran a les darreries de aquest any.

— De la Societat «Grop Tranquils» una atenta comunicació assabentant-nos de haver-se constituït la nova Junta Directiva.

— A tots, mercès.

Dades per a l'història.

Parlant de la defença de Sidi-Driss, un testimoni del Marroc diu per boca de un cronista madrileny:

«Una de las estratagemas usadas por los españoles fué enarbolar un palo con un pañuelo blanco, y cuando los moros avanzaban creyendo en la rendición de los sitiados, éstos disparaban por descargas, haciendo horrible carnicería»

C'est la guerrel

Noguera Masclé: Té molta raó; són ells els menos indicats per a aqueixa mena de sàtires.—Eh.: Els dibuixets que m'envia no *sirban*.—El Fanalé: Té raó que és un sonet; un sonet molt dolentet.—Joan Pascual: Els versos, sí, anaven molt bé. Alló de prosa era excessivament sicalíptic.—Joan Galí: Va passar a *La Campana*, que és el lloc més propi per a aqueix gènere de notícies.—F. Llobet: S'estima el bon intent, però ja havem abusat massa de aqueix xisto. I tècnicament, el dibuix, manso.—J. Cortés Picó: Mirarem de complaure'l, sinó avui mateix, un altre dia.—P. del C: Molt fàcil que s'aprofiti aquella que porta per títol *Desesperació*. El sonet no hi ha de què, i les altres són perilloses.—M. G. M.: Molt desconsol, però escassa novetat.

¡NOVEDAD! — ALEJANDRO PÉREZ LUGIN — ¡NOVEDAD!

CURRITO DE LA CRUZ

(NOVELA)

Dos tomos 8.º

Pesetas 8

EL ARTE EN ESPAÑA

NÚMERO 17

ALHAMBRA

Pesetas 2

B. FERRER BITTINI

LOS HIJOS DE LA MILOCA

Un tomo:

Pesetas 5

ALGO

Colección de poesías de

J. María Bartrina

Pesetas 6

DICCIONARI CATALÀ - CASTELLÀ & CASTELLÀ - CATALÀ

Per A. ROVIRA i VIRGILI

Preu: Pessetes 12

Pronto aparecerá

el popular

ALMANAQUE-ENCICLOPEDIA

de la vida práctica

EL AÑO EN LA MANO

para 1922

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, ademés 30 cèntims per a certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

PERTELLA ATENEO BARCELONA

PROYECTO
DE UN PUENTE
ENTRE EL TIBIDABO-MONTJUIC
MALLORCA-CABRERA Y
EL GURUGU ● TIBIDABO

DE 4 TRAMOS
1.605.302 TONELADAS
CEMENTO
10 TONELADAS HIERRO
DOBLE VIA FERREA
DOS CARRETERAS
UNA PARA LOS
TANQUES
Y UNA
PASARELA
A DERECHA
Y
OTRA A
LA
IZQUIERDA

QUE LI SEMBLA, SENYOR LA CIERVA?

El senyor Esteve.—Una idea genial, kolossal, piramidal, que ha sortit tota sencera [del meu cap de llumanera.